

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

Núm. 2038 :: ANY XL 10 cèntims — Atrassats 20 BARCELONA 18 DE GENER DE 1918

LA CONSTANT MENAÇA

—Sort de les dones, noi,... Que sinó, ja havia ben rebut!...

PERFUMES NOVOS amb LOCIONS de "MYRRURCIA"

Calvicies-Caspa - Caída del CABELLO

CAPILAR AMERICANO

del famoso especialista Dr. MEZQUIDA. — ¡Éxito grandioso! — Tratamiento médico. «América Clínica», Plaza Buensuceso, 2, pral., BARCELONA. — Limpio. Agradable. Higiénico. Informes gratis por escrito si remiten sello. En droguerías y farmacias, 6'50 pesetas frasco

De nostra serie d'hommes desgraciats
per no conèixer els

Capillos ROSYAL'S

El substitut ideal dels embenatges

Alguns dels avantatges que ofereixen els CAPILLOS

- Primer. Resguarden de l'infecció, cops i rascades, tota mena de grans, petites ferides, llagues i VACUNES, i per sa forma còncava protegeixen sense tocar ni apretar, la part danyada, al ensemps que retenen el cotó i remeis necessaris.
- Segon. Poden aplicar-se en llocs de difícil embenatge, i no s'escorren ni's desprenen com succeeix molt sovint amb les venes.
- Tercer. No enlletgeixen, ni embarrassen o dificulten els moviments quant la part danyada se troba en el coll, cara, mans, etc., per últim
- Quart. Donat el seu preu tan sumament econòmic, totes les famílies poden adquirir un surtit complet per a atendre al instant qualsevol accident imprevist.

- ESTOIG ESPECIAL PER A LES VACUNES**
amb tres Capillos del número 14. . . . . 50 cèntims
- CAPSETES SURTIDES PER A FAMÍLIES**
amb 10 Capillos dels números 2, 3, 4, 13 y 14. . . . . 1 pesseta
- CAPSETES amb 12 Capillos d'un sol model**
amb qualsevol dels números 2, 3, 4 ó 13 . . . . . 1 pesseta

DEMANEU-LOS A TOTES LES FARMACIES

DIPOSITARIS: Vicente Ferrer y C.^a— Hijo de J. Vidal y Ribas—
M. Dalmau y Oliveres — Sociedad Anónima Clau-
solles—Pedro Homet y José Segalá.

VIAS URINARIAS - AVARIOSIS - DEBILIDAD GENITAL

Curación radical, rapidísima y siempre segura con los muy acreditados medicamentos

DONNATTI

FOLLETOS E INSTRUCCIONES GRATUITAS

Farmacia Hispano Americana, Boquería, 47. - BARCELONA

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.º
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a províncies

BLOKS NOTES

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN :: Unió, 3

BARCELONA

BAZAR — DE LA — UNIÓ

Unió, 3. — BARCELONA

ÚTIS PER A ESCRITORI

:: TINTES SUPERIORS ::

KOK-EXPRES

CENTRE de representació i gestió d'assumptes administratius, judicials i privats

Préstams en hipoteca i lletra (ràpid) = Quantitats disponibles únicament per a traspassos de herències = Reclamacions hereditàries per la via judicial i extrajudicial = Certificats del Registre d'últimes voluntats, de defunció i naixement = Expedients pels moços de reemplaç (Quintes)

Plaça del Teatre, n.º 6, 1.º
BARCELONA

LES DONES

Si jo fos un pedant escriuria un pensament: «No hi ha res tan revolucionari com una dona caminant amb l'infant als braços, semblant a una Nostre Senyora de les Angunies». Si persistís en la meva pedanteria, extreuria de les històries una enumeració de dones revoltades, arribant a establir el principi de que en el començament de les coses fou la dona l'iniciadora de l'esperit d'insurrecció. Eva, la mare Eva, arrenca la poma de l'arbre prohibit, per a agitar al pobre Adam... Es preferible dir senzillament, he percebut davant les dones esvalotades, aquella espontània emoció revolucionària de quan creixia, als vuit anys, en la possibilitat de la mateixa Anarquia.

He escoltat totes les eloqüències subversives i cap m'ha remogut l'ànima com l'arenga d'una dona parlant des d'un banc de la plaça de Catalunya. «Això no és cap manifestació política—cridava—sinó fam i la fam no es mata més que amb carn o amb bales. I anirem a treure a les senyores dels seus pisos per a que vinguin amb nosaltres perquè els hi farem recordar que elles, les reines, també en tenen de fills. I no voldrem homes. Mentres nosaltres lluitem, que cuidin ells de les criatures». Els homes que escoltaven reien, però us juro que aquella oratòria era superada a la d'En Salmerón o la d'En Lerroux. Hi havia entre elles la distinció que va entre una taronja confitada i la que's menja a ple sol, sota el taronger, clavant les dents en la daurada sucositat.

—Però n'han fet massa les dones—deien alguns.

No, no, fins l'assalt a l'«Edén» ha tingut una eficàcia. Ara l'«Edén» serà més barceloní, més nostre perquè ha entrat dins d'ell el cuplet del carrer, un *Ça ira* que cap dona de Marsella o de Tolosa hauria cantat mai i que ha entonat el donam de la vella ciutat revoltada. ¡Quin fèrvid article a fer, amic Samblancat, sobre la consagració de l'«Edén»! Ara, després de la nit del divendres, ja no serà un recé d'oblid i de joia. Els forasters seguiràn creient en una Barcelona aixelabrada i epicúrea, que ofereix a les castetats dels mariners i dels provincians una bona revenja, en una Barcelona de magatzems diurns i d'«Edén» nocturn, però la memòria de la nit trista per-

durarà; «Una vegada les dones que tenien fam entraren fins aquí i ho destroçaren tot». Aleshores l'«Edén» serà un troç—que no ho era—d'ànima barcelonina. Allí la voracitat de la carn, allí els burgesos decorant el seu descans d'amor amb els grats panorames femenins, allí els forasters que no volen saber res de les nostres angunies, però an allí també l'ombra de les dones populars descabellades. Per això ara l'estimo més a l'«Edén», perquè a martellades la ciutat posà an ell el seu segell. Llàstima que a l'«Edén» no s'hagi cantat encara *Els Segadors* per a ésser una mena de monument nacional.

I no han imposat les dones l'ascetisme únicament als cafès-concert. Fixeu-vos-hi que mai havia escoltat tanta confessió de pobresa com al pas de les manifestacions femenines. Si a totes aquelles dones els hi haguessin dit pobres una setmana abans, ho haurien pres com una injúria. I ara deien que ho eren, que tenien fam amb un penó, es a dir, amb escriptura pública. Aquesta declaració de pobresa se contagiava i el senyor del costat i l'obrer i la senyora, l'amic i l'inconegut, s'apressaven amb impudor dramàtic, a declarar no podien seguir la seva vida de penúries. Hem sabut tots els salaris i les pagues, ens hem enterat de com els distribueixen i de lo que els hi manca, ens han participat tota la seva vida i al final de la conversa en els tramvies o en el carrer davant dels grups, sentiem desitjos d'obrir el portamonedes i dir an aquells ciutadans planyívols: «Teniu bon home, per a que compreu una mica més de carbó».

Les dones han remogut les nostres reminescències anàrquiques, han santificat les cases de plaer, han excitat l'humilitat, han fet rebaixar els preus, i després de tots aquests miracles, han conseguit el d'introduir una paraula més catalana en el lèxic dels castellans i els estrangers. Les dones aquests dies no eren «mujeres» en els castellans, ni «femmes» en els francesos, ni «women» en els anglesos, ni «frauen» en els alemanys, sino dones. «¡Ya vienen las donas!»—deien els castellans. Tota la força del nostre poble. Plantava cara a les autoritats, presagiava la revolució, exaltava tots els instints democràtics i feia parlar en català als andalusos. Lo que En Cambó perdia a València, aquí ho guanyaven quatre dones.

PARADOX

INDÍBIL Y MANDONI

(ESCENA INÉDITA)

INDÍBIL

Mandoni! Broida! On sou?

MANDONI

Aquí, propicis.

Indíbil, tú d'on vens?

INDÍBIL

Vinc de la guerra.

MANDONI

De la guerra altre cop?... Tions i estelles!
Vençut?

INDÍBIL

Prô no retut, mala niçagal!

Oh! Déus!

MANDONI

Redéus!

INDÍBIL

Més Déus hi haguessin!

Si la lloba romana n'ha fet presa,

a qui té els esperons dels llegetes
enverinats i folls per clavâ el glavi,
al mamellam olímpic de la bestial!
Retuts no serem mai!

MANDONI

Però perdérem.

INDÍBIL

Perdérem altre cop. Perdérem sempre
i perderem; perderem, mal tot s'enfonsi,
fins al jorn de guanyar que jô no oviro.

MANDONI

I no morim encara! Oh sol que cremes
aixís l'entranya de la mare xorca,
còm el tripam de l'ample budellada,
com la fetor dels corps i sa criadiça.
Que sembrem en l'afrau de les centúries,
perquè no ens cremes, ai! sota tes flames:
I no ens morim, Indíbil!

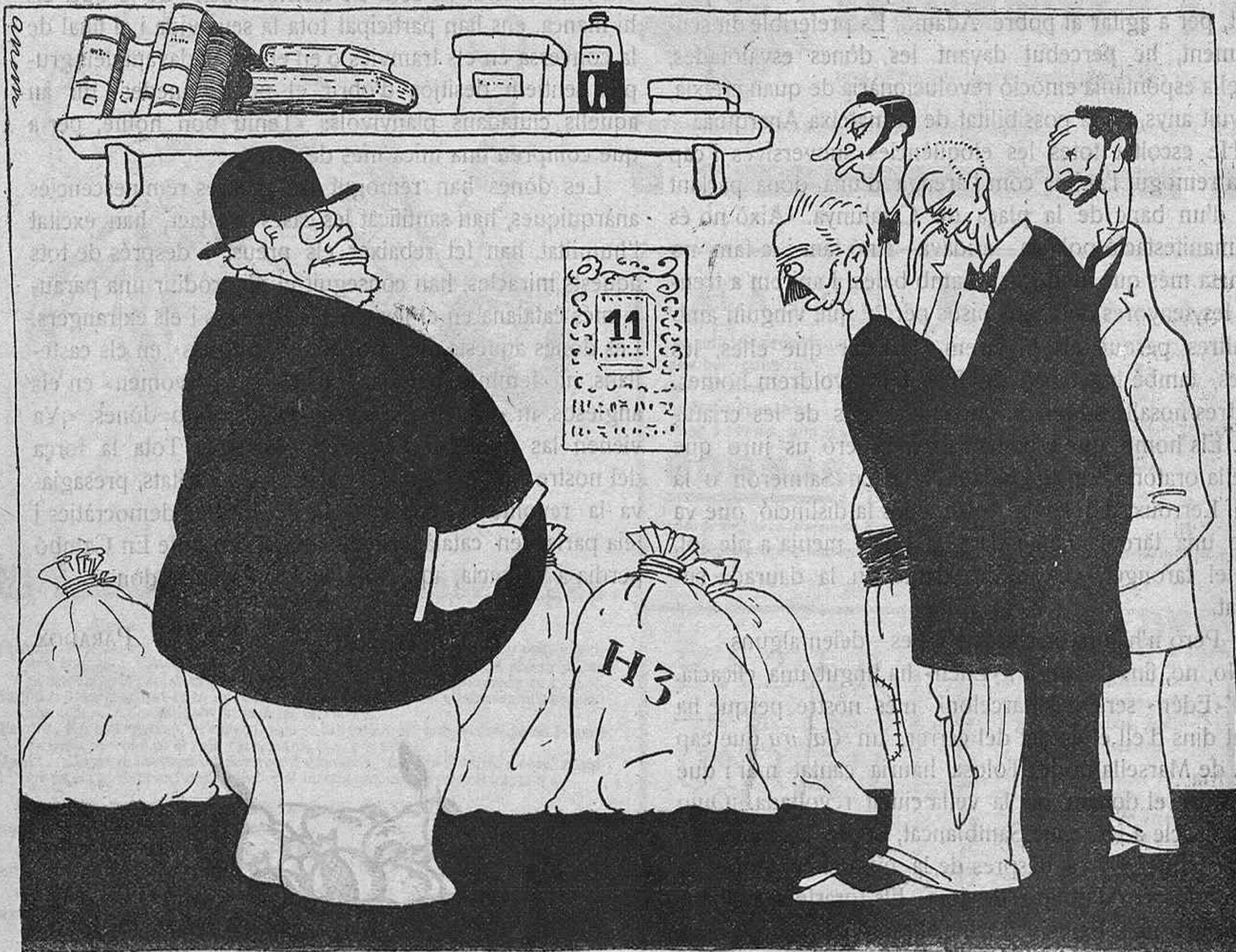
INDÍBIL

No, Mandoni.

La patria no vol pas perdre dos heroes.

Ni lo cor llur, ni les espases llures.

Que temps vindrà que tornarem a perdre
els que hem nascut per perdre.

L'ACAPARADOR ALS SEUS DEPENDENTS

—Com que d'ençà de la guerra porto guanyats setanta mil·lions, tinc el
gust de anunciar-los un augment de sou de dos duros cada mes.

MANDONI

No! No parli's!

Escupe'm, germà aimat. Vés escupint-me fins que jo et digui prou! Fins a ultrajar-me de tant anà escupint! Que'ls ulls se m'inflin, els ullalls se'm cargolin i se'm corquin els goços em rosequin i em masteguin, els pèls del cap me caiguin com les nespres al mes d'agost quan se sacseja l'arbre i que'l còs me rodoli abims i cingles si avui no prenc Tarraco.

INDIBIL

Oh, sí!

MANDONI

Oh, visca

INDIBIL

Oh dubte! Que dissort seria l'ésser vençuts com femellam, quan Déus propicis ensemps ens han proveit de senyals d'home. Primer dallar-ho tot i esbocinar-ho, panteons i termes i arcs i columnates. Esmicolar-ho tot! Després les cendes llençar damunt les ones salabroses que'ls peixos, ai! solcaren indecisos. Doneu-me lo coltell! Tu vens Mandoni?

MANDONI

Jo vine Indíbil. Jo germà no't deixo! a llerda, anem!

INDIBIL

Anem allí on tu vulguis.

MANDONI

La mà, germà.

INDIBIL

La mà!

MANDONI

Les mans.

INDIBIL

I l'ànima.

Lluitem ensemps per nostra independència, que ha de venir d'aquí dos mil centúries.

MANDONI

Esperarem.

INDIBIL

No esperarem Mandoni.

Que morts serem sota la llosa freda.

Dels cucs menjats i de la patria invictes!

GUIMERET

Aristocràcia catalana

En Cambó ha estat xiulat, escarnit, coaccionat a València, on no va poguer parlar en català.

—Si ho fa en castellà, nosaltres li responem serà l'ordre perfecte i no escoltarà cap interrupció.

EL PIRATA SUBMARÍ

—Vaja, pots estar content, que de tant en tant me recordo de tu.

En Cambó no dubtà—amic Cambó, la mà, ben efusivament aquesta vegada, la mà qui tantes voltes m'ha combatut—i orgullosament se va negar a parlar en altra llengua que no fos la catalana. An allí se va redreçar un «hidalgo» i fou En Cambó. Al menys una vegada la dignitat ha vençut a l'habilitat, l'orgull o l'oportunisme.

Aquest epissòdi d'altivesa catalana, ens ha fet recordar una anècdota que un personatge polític de Madrid, col·laborador constant de *Las Noticias*, conta quan se parla de l'antipàtica inflexibilitat catalana.

Governador o alt empleat a Filipinas, volgué el nostre personatge visitar el Japó. Arribat a Tokio, començà a caminar pels carrers, plè de curiositat, extasiat-se davant dels aparadors plens d'objectes per a ell exòtics. Curiosejant, se deturà davant d'una botiga on un anunci deia lo següent: «Se venen vins espanyols». I a sota: «Se parla català». A Tokio!

Nostre home, que és valencià, tingué una alegria: «Ché, un paísà!» Entrà, saludà i se presentà a l'amo:

—Quina alegria, figuri's. Aquí; al Japó hi ha un compatriota. Jo sóc Valencià.

Parlava en castellà, però el botiguer respongué desseguida en català:

—També hi tingut una alegria.

—Així, podem parlar en la llengua de la terra.
 —Sí, sí, però vostè no és més que valencià.
 Aquell botiguer de Tokio era digne de la vella Roma.

Un alcalde d'or

Quan va ésser elegit alcalde En Morales Pareja, tots vàrem dir:

—No és precisament un intel·lectual, però és un home honrat.

A l'honradesa, uns altres afegiren la bondat. En Morales Pareja tenia un cor d'or.

Nosaltres hem averiguat que lo que més pot complaure an el nou alcalde és que li assignin una qualitat aurea al seu cor. Cada un té la seva mania i la d'En Morales Pareja és la de coleccionar monedes d'or. Lluisos, lliures, unces, a tota moneda internacional acunyada en or li ofereix un amor, no d'avar, sinó de col·leccionista.

Tant les estima que en les seves ampolles de Jerez, entre el tap i la càpsula ha col·locat—no en totes, naturalment—per a estimular la venda, monedes d'or. I els regidors, al saber-ho, ja no prenen altre Jerez que el de l'alcalde, no per amor al ví, ni per consideració al company, sinó cercant la moneda d'or com a ganga i esquè.

L'Iturrino

En el número passat intentàrem la publicació de la caricatura de l'Iturrino, pintor vasco i hoste nostre. Inadvertidament, va aparèixer amb un xisto a sota sobre els toreros d'hivern. L'Iturrino, cal advertir, poseix una pro-

nunciada silueta de picador que En Passarell accentuà encara més.

L'Iturrino arribà el divendres passat a l'Ateneu, agafà L'ESQUELLA, i no entenent la llegenda de la seva caricatura i no veient-hi el seu nom, pregà a un moço li traduís allò que li deiem. El moço començà a traduir:

—«Torero de invierno? Bueno. Pero de nieve y granizo que lo sea quien quiera. Si esto dura tendré que hacerme *souper-tanguista*.»

L'Iturrino se va quedar astorat:

—Eso dice? Pues no lo entiendo; créame que ni traducido lo entiendo.

El moço deixà L'ESQUELLA, se mirà tot estranyat a l'Iturrino i marxà amb els altres companys:

—Nois, hi ha un soci que és torero.

El terrat del davant

Servidor viu en un carrer de la part vella de la ciutat, carrer no antic, que condueix al port i és tot plè de casalots quasi palaus que a principis del XIX construïren els que pensaven que'l nervi de Barcelona era el carrer Ample i el rovell de l'ou de la ciutat els carrers i carretons que donaven an aquella via.

—Maliatsiga la misèria!... Té, ara m'han quitat la gana.

MISS PAN KURST DEL DISTRICTE V

—Vosaltres a casa!... A rentar els plats i a cuidar la mainada!...

Molt bé, doncs davant de cà meva hi ha una casassa d'aquestes: només té dos pisos i el segon és més alt que els quarts pisos on vivim les persones humils, les llotges d'aquella casa deuen semblar catedrals o al menys esglésies de primera. No'n podem fruit, i hem d'aconterar-nos amb imaginar-nos aquells estrados i aquelles catifes, i els salomons i les vaixelles de plata, i lo millor encara és ni imaginar-se res cantant per a allunyar al maligne, que't tenta d'enveja:

*Agua que no has de beber,
Déjala correr,
Déjala correr.*

En canvi si no disfrutem de les cambres tenim a la nostra disposició les vistes del gran terrat. Està aquest limitat per les parets d'altres cases que un dia fóren decorades imitant jardins de gran opulència que s'alçaven sota d'un cel de blau puríssim. Però a barallar-se amb les ficcions vingueren les pluges de veres i el cel blau de les pintures deixà caure sobre els arbres estrafets, llàgrimes blaves, com ell de nou, que ara a copia de plorar anava tornant-se gris. Les dites pintures se barallaren després amb el sol que les recremà i descolori i avui en dia semblen representar un bosc en dia de boira amb lo qual ja queda dit que fan molt més goig que quan les estrenaren. En la fatxada de la casa hi han tres portals amplíssims, tres grans balcons i dos bancs revestits de rajola de Valencia blanca i blava. Hi han moltes plantes especialment grans ortènsies, xamerocs i fulles d'aquelles tan verdes que'n diuen o tindrien de dir-ne paperines. El trespol és de rajoles vermelles i brillants i de tant en tant, amb molta simetria se'n troba una de blanca. Al fons hi ha una fonteta amb petxines un cap

de dufi que vomita l'aigüa i peixos vermells que neden per la taça.

Sembla que per llocs tant aristocràtics tindrien de passejar-hi damiselles romàntiques o criatures rosades de crinera d'or. Ai! no. S'hi veuen minyones i un assistent que seguit en els bancs de rajola de Valencia blava i blanca neteja l'alt calçat de guerrer del seu amo.

Les minyones emperò ens donen un dia de festa setmanal i que no és pas el diumenge. Es el dia d'estendre la bugada, cordes tivants van d'un costat a l'altre i d'elles com grans banderes pengen les camises del senyor, les calces de la mestrea, la samarreta de l'assistent i enagos, mitges, xambres, mitjons, llençols i tovalloles. El terrat aleshores sembla un vaixell empavessat, el vent mou les peces de roba, el sol ho daura tot i l'assistent amagat darrera dels llençols espera a les minyones, que fingeixen que no'l veuen, per a pecigar-les i abraçar-les. Elles xisclen. Fa molt bonic, a fè.

ACUDIT

Entre una mare i el seu fill menut:

—Tu trobes que està bé això que ha fet el teu amic Carlets, de tallar les orelles del gat?

—No, mamà. Està molt mal fet.

—Doncs, perquè no ho impedies tu?

—No podia.

—Per què?

—Perquè jo estava aguantant el gat per la cúa.

EL SEXE DÉBIL

De cinc a sis mil dones, en manifestació cap al Govern Civil, vàrem tenir el gust de contemplar l'altre dia. Confessem que donava goig i tristesa a la vegada. Moltes d'elles duïen criatures petites al braç.

Una manifestació feminista; fins per l'ortografia de les banderes que enarbolaven, se veia que era feminista:

¡TENEMOS AMBRE!

D'una hora lluny se veia que aquell crit era cosa pròpia, sense intervenció de l'home de casa ni del memorialista.

Un crit sortit del cor i clavat, verge de tota polidesa, damunt del drap blanc, no massa blanc, com tacat de suors, de llàgrimes i de bilis concentrada, com si fos el sudari de la ciutadana misèria.

De cinc a sis mil dones que havien aconseguit la realització d'un miracle: el de la sagrada unió femenina, mercès a la falta de carbó i a la puja de les subsistències. La llar apagada el rebot desert, havien fet la gràcia de juntar-les, mogudes totes elles per una santa indignació, vessant d'ira, camí de la tumultuosa i enèrgica protesta. Tres dones només que s'ajuntin, ja no s'entenen, ja acaben per barallar-se. I elles eren sis mil i un àngel rebel les unia i les guiava.

«Fòra els homes!... Els homes a dormir!...» cridaven. I l'escuadró de la gana caminava dret al Govern Civil.

—A baix els acaparadors!...

—Volem menjar!...

—A baix els lloguers!...

I presidint aquella tràgica corrúa de dones, tremolant sempre enlaire aquell cartell fatídic, redactat en castellà:

¡TENEMOS AMBRE!

que constituïa un afront per al senyor ministre d'Instrucció Pública.

Fam de aliments, fam d'instruir-se, fam de viure i de saber devia tenir aquell aixam de dones que formaven en el paorós seguici. I, sobre tot, fam de ésser compreses pels que van tips, fam d'amor al pròxim.

La manifestació de dones arribà a la porta del Palau del Governador... Allí, els policies no les volien deixar pujar...

«Ocho individuos del cuerpo de Seguridad fueron completamente arrollados» contenen els diaris.

I el sexe dèbil amunt!...

I l'escala del Govern Civil s'omple de sexe dèbil que s'empeny, que bramula, que s'estalona i s'apreta per a entrar, una massa de carn que crida, que menaça, que alça els punys,... fins que la barana, la barana de ferro de l'escala, més dèbil que'l sexe, cedeix... i les dones cauen dalt abaix, fent un pilot de dolor i de misèria.

Tan mateix hi ha baranes d'escala ben providencials.

TELÓ ENLAIRE

LICEO

L'òpera del mestre Giordano, *Andrea Chenier*, donada al públic del «Liceo» abans d'ahir, va agradar bastant, però sense entusiasmar; i això que l'interpretació fou encertadíssima. Però és que la música resulta, en conjunt, molt pesada encara que fragmentariament pugui considerar-se inspirada i perfectament adequada als moments dramàtics del llibre, que no deixa d'ésser interessant.

Els aplaudiments foren en primer lloc pel mestre Falconi que dirigí la partitura amb veritable *fuoco*. La senyora Ruggero, que debutava, molt maca i excelent artista. En De Muro gallegant sa hermosa veu i fent-se ovacionar a cada *arrencada*; i En Segura-Tallien molt just i molt actor, ademés de molt bon cantant, com sempre. Orquestra i chors... Déu n'hi doret!

NOVEDADES

Amb *Hores d'amor i de tristesa* torna l'Adrià Gual an aquells temps—bons temps, diguin lo que vulguin—del «Teatre Intim». I dintre del seu gènere, que no és ni naturalista, ni simbòlic, ni poètic, i té no obstant una mica de cada cosa, aqueix darrer drama de l'autor de *Silenci* i de *Misteri de dolor* és de lo més vigorós, de lo més bellament plàstic i de lo més emocionant que s'ha produït d'uns quants anys ençà en el teatre de la nostra terra.

Deixant a part la versemblança psicològica—que no volem discutir, i que tampoc exigeix ningú en la manera de obrar dels personatges dels demès gèneres d'art dramàtic, des de l'astracanada més Muñozsequista fins al més interessant dels *melos* detectivescs,—ens trobem davant d'una obra ferma, plena d'exaltació sentimental i perfectament construïda; un drama sincerament concebut, naturalíssim d'acció i fins valent de tesi, encara que no sia fill de una visió real ni d'una sensació viscuda.

Finalment, a la sinceritat del seu fons, cal afegir-hi una pulcritud literària exquisida i una hermosa percepció de l'art plàstic en les escenes, armoniosament combinades amb la part decorativa—i ja sabem que de tot això n'és mestre En Gual.

El públic se mostrà vivament interessat durant el tres actes de *Hores d'amor i de tristesa*, i aplaudí sorollosament al autor i als interpretadors a cada acabament d'acte; sobre tot després de l'escena final, que és una inesperada *fugida d'estudi* de molt efecte; aleshores que el marit fa carregar el mort de la seva dona al seu germà. El moment és emocionant i, sobre tot, artístic; i l'espectador no deu exigir gran cosa més.

L'interpretació molt bé per part de tots. A estones els conjunts, recordaven les bones companyies dels actors italians i molt especialment per lo que's refereix a la tasca de En Borràs i de la Vila. En Borràs donà al seu paper la noblesa d'ànima i la generositat que calien. Digué naturalment i amb sobrietat extraordinària els seus bocadillos calmosos i en les escenes de gran violència o de pregona emoció estigué justíssim, tant de gest com d'expressió. La Maria Vila... La Maria Vila mereix capítol apart.

Aqueixa artista tan jove i tan simpàtica que's diu Maria Vila, i en qui el públic, des de l'estrena de *Mireia*, ha vingut fixant preferentment la seva atenció, interpreta la protagonista de l'obra d'En Gual d'una manera meravellosa. Ja al parlar de l'estupenda interpretació de *El pati blau* diguerem d'ella que era una positiva esperança pel món de les grans artistes. Avui, després de haver-la admirada i aplaudida en el paper d'Armanda de *Hores d'amor i de tristesa*, podem afirmar, sense por d'equivocar-nos, que la Maria Vila és tota una realitat. Cap més artista de les *bregades* sabria matitzar i afilligranar aqueix difícil personatge com ella, sostenint le

EL DE BAIX

—Es clar, tot s'apuja... Com ho farien els pobres acaparadors per a viure, si no'ns escanyessin a nosaltres?

caràcter dolçós del mateix amb més intensitat ni amb més relleu psicològic. Tingué moments, com el de la caiguda del tercer acte, veritablement genials. De refinaments d'expressió, de detalls en el gest, de gradacions en la ductilitat del rostre, d'acerts en la veu i en la dicció no en parlem perquè fou la mateixa de sempre, i al dir la mateixa volem dir la primera, la única.

En Daví, molt bé; admirablement bé; i la senyora Ortiz i la senyoreta Lliteras molt discretes.

GOYA

Amor que vence al amor, drama poemàtic, en vers, d'un capellà simpaticot que's diu Antoni Rey Soto, va entusiasmar a la concurrència selecta i nombrosa del elegant teatre «Goya».

Es tracta de una producció poètica molt ben escrita, però construïda a la manera antiga, en la qual hi domina la part lírica. Els versos són en ella lo principal i la veritat és que es fan aplaudir. Plena de pensaments vigorosos i nobles, sembla una obra arrencada de l'edat d'or de la dramàtica castellana; però amb una tècnica teatral indecisa, feble. Quan el senyor Rey Soto domini la martingala escènica, produirà segurament obres definitives, de les que queden; perquè s'ha de confessar que, de pasta emotiva, en el seu estre n'hi ha de debò.

En Calvo i la Seco molt bé.

Vaja, un èxit per a un grapat de dies.

ALTRES TEATRES

De l'estrena de *Els últims Rovellats*, comèdia en tres actes, d'En Lambert Escaler, efectuada dimarts passat al «Romea», del «Cómico» convertit en circ eqüestre; de la represa de *L'Arma*, drama guinyolesc d'En Rusiñol i En Burgas al «Español» i de la reparició d'En Santpere al «Nuevo» amb un cridaner vodevill, que deu tenir lloc avui, ne parlarem poc o molt la setmana entrant.

L. L. L.

Comencem bé, senyors. Després de la primera volta futbolística n'ha vingut la segona, com és natural, rompent el foc el partit *Barcelona-Español*; partit que, pel que's veu, encara té la virtut de moure al nostre gros públic.

Quin goig feia, diumenge, el camp barceloní. La gentada, que l'omplena de gom a gom, donava una impressió d'interés i apassionament tan grossos que ens acostava al públic anglès, el de les grans manifestacions deportives, el que, diguin el que vulguin, té en més alta estima la cultura física com a exercici i com a espectacle enfortidor i noble.

Si fins l'*Uni*, que fa una temporada que ve anant de tomballons, cedí els punts a l'*Avenç* per a poder veure aquest partit sensacional!

I consti que, els jugadors, no ens defraudaren. Exceptuant el mig centre, de l'*Español*, que, segons confessió dels seus mateixos, no tocava pilota; els demés, tant els d'un bàndol com els de l'altre, ho feren molt bé.

Apuntem, no obstant, que els millors foren els nois blau-granats. Allò és futbol i entusiasme i ciència. Demostraren que tot el que s'ha vingut dient, de la superioritat de l'equip blau-blanc, és una fantasia per a pagesos.

La veritable superioritat l'exercí diumenge, el *Barcelona* i no guanyà perquè els davanters estigueren desgraciats o poc oportuns o sinó donen un disgust al futur campió, que els derrotà per 2 a 1.

Partits com aquest, encara que's perdin, no resten gens de prestigi al club vençut. Ans al contrari.

I aquí tenen que el públic de l'*Español*, tot *gente bien* del carrer d'Aribau i *adyacentes*, i el públic del *Barcelona*, com-

ADRIÀ GUAL

Autor de *Hores d'amor i de tristesa*, drama estrenat amb gran èxit al «Novedades»

post de dependents del Comerç i industrials de la Lliga, sortiren satisfets del camp. El primer per haver guanyat, malgrat de què no s'ho mereixien, i, el segon, per haver vist que, els seus, estigueren tota la tarda jugant espeterrantment.

No hi hagué, doncs, bolets, com s'anunciava, i això encara honra més als futbolistes, siguin del bàndol que siguin.

Sols hi hagué certes complacències per part del *rejerée*, En Paco Brú, *nuestro antiguo amigo*, que's veu que els aires d'Amèrica no li provaven i ha tornat tan grassonet i trempat com sempre.

En Costa, del *Barcelona*, veient que feia el distret, en un *off side* espanyol de més de 10 minuts de llargada, l'interpel·là:

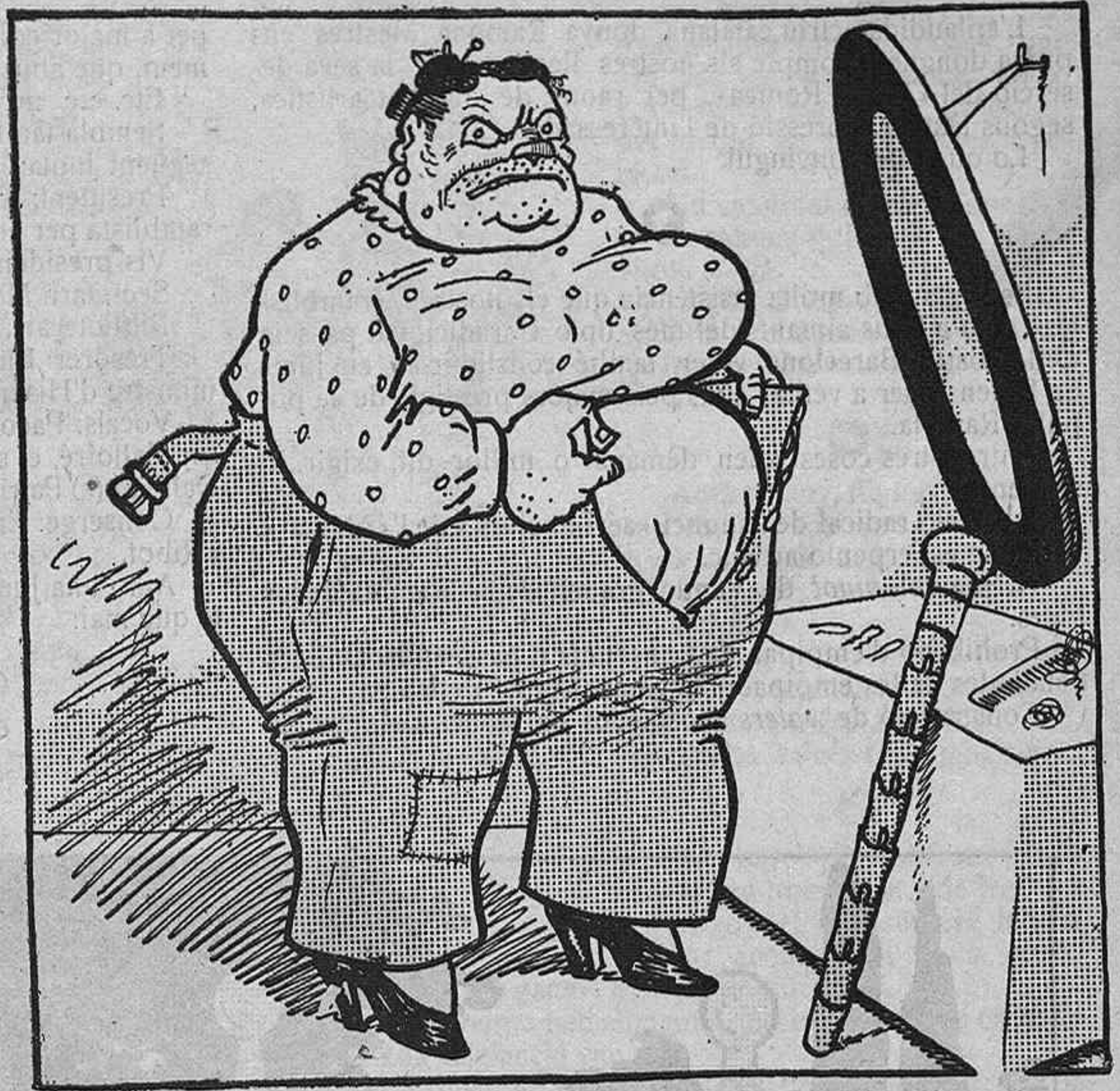
—Què no ho veus?

—*Calla tonto!*

—Adéu llorol!

Aquest fou el diàleg més dur de tota la tarda. Veritat que està bastant bé.

FLY

EL SEXE DÉBIL

—Sempre ho he dit: això no s'arreglarà fins que nosaltres ens posem les calces.

Als nostres legionaris

Sota el cel pur de dolcesa que, de llevant a ponent emporpra el sol de bravesa, he vist vostra ànima encesa lluitant generosament.

Us he vist fressar la vida que emmena el recte camí, —qui als ulls de tots s'ha ennoblida— gorint, aixís, la punyida sagnanta, encar, sense fi.

Us veig al nord de la França vetllant, resolts, dia i nit, semblant arreu la esperança. i al fons dels cors la venjança contra el teutó ensoperbit.

Sentim com pròpia la glòria que auriola el vostre front, i omple un full més de l'història, el que hem après de memòria per a divulgà en plè món aquesta fè sacrosanta guiada sols per l'amor. a l'obra, que us ageganta i el poble, agrait, ja canta en solemniat fervor.

Feconda la terra, ardida, s'extremeix al vostre pas, gojant de la nova vida que a la raça ha redimida al rebre el fèrvid abraç.

Sota l'augusta senyera, que és símbol de llibertat, a lo llarg de la trinxera,

també hi veig a l'enfermera complint llur deure sagrat, portant a flor del seu llavi tota la gràcia gentil que nimbeja al desagravi, retornant el bé en plè glavi, al sant, al just, a l'humil...

¡Salut en l'humana empresa, semblanta a la dels herois de la perenne grandesa que ha sublimada l'aspresa dels vostres cants alegrois!

SALVADOR BORRUT I SOLER

ESQUELLOTS

Ai, pobrets propietaris!

Conformes de tota conformitat amb l'idea del doctor Turró.

Davant el desvergonyit comportament dels amos de casa, la tassa dels llogers se fa del tot precisa.

Es d'urgència i de justícia que el Govern obligui als propietaris a tornar els pisos de les cases de Barcelona als preus que estaven abans de la guerra.

De fer-se una campanya en aqueix sentit, nosaltres pensem secundar-la amb tot entusiasme.

Abaix els llogers!...

L'aplaudida actriu catalana donya Ramona Mestres ens prega donguem compte als nostres llegidors de la seva deserció del «Teatre Romea», per raons de dignitat artística, segons textual expressió de l'interessada.

Lo que més convingui.

Es parla amb molta insistència que els nostres «ramblistes» com a bons aimants del més típic i tradicional passeig de la nostra Barcelona volen també constituir-se en Junta de Defensa per a vetllar aixís pels majors prestigis de la popular Rambla.

Entre altres coses volen demanar o millor dit, exigir, lo següent:

Supressió radical de l'anunci «aéri-nocturn» de l'«Alcázar» veritable esperpento-artístic.

Crema del *ninot* de l'antic graner de la Rambla de les Flors.

Prohibició d'empipar als transeunts o passejants, amb les batallades de les empipadores campanes de Betlem.

Construcció de *waters* aucellistics als troncs dels arbres

per a major comoditat dels seus habitants que sembla, talment, que abusin de l'oli de resina.

Etc. etc. etc.

Sembla també que hi ha el ferm propòsit de nomenar la següent Junta:

President: En Miquel Laporta, federal de tota la vida i ramblista per convenciment.

Vis-president: doctor Narcís Fuster.

Secretari: Mossèn Bach, capellà francòfil-revolucionari.

Bibliotecari: l'Albert Paradis.

Tresorer: Emili Puig Doménech, (com a íntim amic del ministre d'Hisenda).

Vocals: Paco Rahola, Salvador Bremon, En Pio de Valls, En Mallofré, el senyor Pardo (el Maura de «La Lliga») i En Dalmau (a) Patricio.

Conserge: En Drets, que ho fou també del nostre Vallés i Ribot.

Amb una Junta de tanta altura podrem cantar amb més fè que mai:

Que tremoli l'enemic
en vegent la nostra ensenya.

Si las mujeres mandasen...

Pot-ser aniríem millor, perquè no'm negaran que la política feminista ha sigut aqueixos dies, a Barcelona, bastant radical: manifestacions tumultuoses, protestes a les autoritats.

Per ara, els homes se les miren i somriuen amb simpatia.

Val més aixís.

Que s'ho facin soles, si poden. I quan no puguin més, que demanin auxili, que les secundarem.

Diàleg de circumstancies, cullit al vol davant de una carboneria:

—¿Com és que ni el pa, ni el sucre, ni la carn, ni el bacallà, han mogut tanta exaltació entre el poble com el carbó?

—Precisament... perquè el carbó serveix per a encendre.

Les autoritats saben que de aquí a molts pocs dies s'acabarà totalment el bacallà.

—¡Ah! me las dén todas!—pensaran elles.

Mentres an elles no'ls faltin llagostins...

Què pot arribar a succeir?

Que un dia els aficionats del bacallà ens en anem tots a menjar llagostins a casa de les autoritats.

Tots som germans... per la part de Déu!... I no'ns deixaran pas marxar sense convidar-nos... per la part del colze.

L'Ajuntament, tot satisfet perquè els veïns de Barcelona ja comencen a estar assortits d'aigua de Moncada.

—Que no hi podria entrar jo?
—No pas amb aquesta pinta.

LA NOVA FONT DE LA PLAÇA DE CATALUNYA

Algua fresca i regalada
de la mina de Moncada.

S'assegura en els nostres centres polítics que les dones, que ara són les mestres del «cota-ro» volen patrocinar un candidat propi en les vinents eleccions.

Un candidat i de les dones?

Ja sabem qui serà el «favorito».

El gran, l'immens, l'inconmensurable *Verdisson* el *Patriarca* de les *jaldilles* catalanes.

Visca!

Aquest any, dignament, amb justícia, els cotxers i els carreters havien de deixar els clàssics *Tres Toms* a mans de les dones.

Per què?

Perquè elles són les úniques que han demostrat ésser veritablement mascles i capaces de... portar les calces i les *riendes*.

Al barri d'Hostafrancs han trobat un home mort de fret.

Això del fret sempre hauria d'anar acompanyat de la gana.

«Mort de fret i de gana», haurien de dir.

Perquè un home ben alimentat ¿no troben que ja es porta ell mateix la calefacció central?

¿Què hi diuen a tot això els insubsistents membres de la Junta de Subsistències?

Redolí per a l'auca de El mundo al revés:

Un capellà molt trempat que es diu Rey, al Teatre «Goya» un gran èxit s'ha guanyat.

Lo qual vol dir que en Santpere por-sê obtindria a cal Bisbe una ovació verdadera.

Llegeixo:

«Una mujer pobre, domiciliada, en la calle de Canteras ha dado a luz tres niños vivos.»

Es allò que's diu: la Providència fa bé totes les coses!...

En temps de falta de subsistències envia a casa de uns pobres tres menjapans... Ella sab perquè ho ha fet!

NOTES DE CASA.

Havem rebut calendaris artístics, de paret, per a l'any nou, de les cases següents:

Pirelli.—Henrich.—Pluma «Lakor».—Vivó i Mir, S. en C.—Horta.—Serra Germans i Rusell.—Lluís Casali.—Josep Gurgui.—Vacuum Oil Company.

A totes elles donem grans mercès per la fina delicadesa. I bon any!

Llegeixo:

«Con motivo de la festividad de San Antonio, se han celebrado brillantes festejos en Masrampino.»

A quin lloc se referirà aquesta notícia?

Perquè val a dir la bona veritat; durant aqueixos dies això del Masrampino... era a tot arreu.

Diu *La Tribuna*

«Los aliados están nerviosos».

Sí, nerviosos.

Però no és pas l'*Atila* que els hi aplacará els nervis.

F. Cañameras (Paris): Mercès per l'envio. Aniran quasi tots a *La Campana*.—J. C. i P.: Rebudes les remeses; i *estimando*. Referent a lo altre, quan vulgui, ja ho sab.—R. M.: Acceptat i... publicat, segurament, a hores d'ara.—O. Solá: El dibuix és massa ignocentó.—J. Milá: Això de les auques és terreny vedat pel ninotaire de la casa.—Emili Costa: Al cove, l'*hivernenca*. Es molt optimista vostè amb això de la neu. Nosaltres estem plens de panallons.—Turó de Torras: Molt fluix, molt dolentet.—Antoni Solé (Camp de Sothonay): Té molta raó, que carai!...—J. R.: Dibuixi, dibuixi per a vostè mateix, i d'aquí tres o quatre anyets envii alguna cosa.—M. Bigai: Li confesso que no m'han agradat.—Joan Pere-Llamps: Bastant incorrecte.—V. Rafart M.: Ve't-aquí unes coses que cauen d'ignocentes i de... res, vaja, que no van.—L'Ebis: Entesos.—J. Martrus: Massa serio; preferim el gènere còmic.—Alpream: El ninot no fa per casa.—J. R.: No va.—Andreu Viñas: Va fer un xic tard, i ademés és dolenteta.—F. G. L.: Entren en cartera.—Llimadracs: Preferim coses humorístiques.—M. J. Serra: No farem res.—E. Sala (a *Noi maco*): Ho guardem, per si de cas.—B. Delgas: Alguna coseta, no diré que no.

Espai reservat per a anunciar el concurs de les
Marquillas de Ahorro Doméstico
 quin original no ha arribat a temps a l'hora
 de posar aquest número en màquina

El millor remei per a curar el
ESTRENYIMENT CRÒNIC
 I evitar les seves fatals conseqüències és el
LAXOL AMARGOS

Precís regulador de les funcions gastro-intestinals
 Purgant vegetal suau-Laxant perfecte-Depuratiu còns rival
 27 anys de gran èxit. - Proveu-lo i vos en convencerà
 De venda en les principals farmacies

EL CALZADO SORPRESA
 ES LA MARCA MAS ACREDITADA
SALMERON, 21

El mejor disolvente de los uratos
 Asepsia de las vías urinarias
 Cólicos nefríticos
 Reuma articular
 Nefritis
 Tifus
 Gota

UROMETINA
 L'AMBIOTTE HERMANOS
 Salmos: Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE
 foliote expli-
 cativo. Muestras
 a los señores médicos
 Agto. gen.: **S. NAVARRO**
 Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

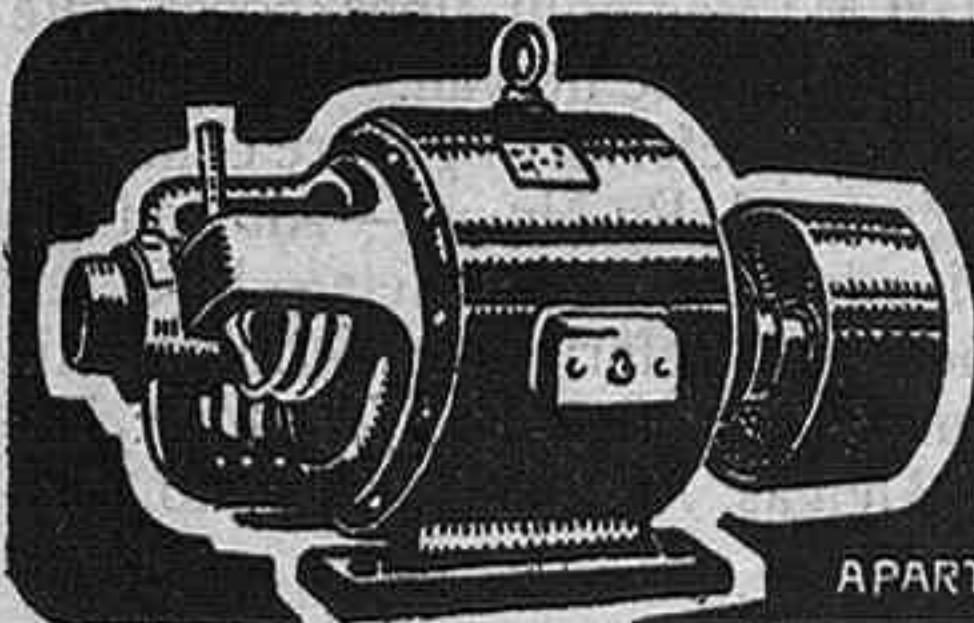
Tabarin "Moritz"

GRANS FESTES TABARINESQUES
 RESTAURANT DE PRIMER ORDRE
 Plaça Sepúlveda, 183 Telèfon 2044

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTIA

APARTAT 189

R. COLLI S.C. - BARCELONA

Representants i Depositaris de la Casa
ERCOLE MARELLI & C. - MILAN - MADRID

MOTORS - ELECTRE-BOMBES - ALTERNADORS - TRANSFORMADORS
 DINAMOS - VENTILADORS - ETC. - DEMANIN-SE PRESUPOSTOS

MÉNDEZ NUÑEZ Nº 17.

TEL. A 1249

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar. n.º 2

TELÉFONO 4115

Publicacions de l'Institut de la Llengua Catalana

Diccionari Ortogràfic

PRECEDIT D'UNA EXPOSICIÓ DE L'ORTOGRAFIA CATALANA
SEGONS EL SISTEMA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

REDACTAT SOTA LA DIRECCIÓ DE

P. FABRA

MEMBRE DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA

En rústica: 5 pessetes

Relligat: 6 pessetes

**GRAMÀTICA
CATALANA**

per **POMPEU FABRA**

Un tom 8.º

3 pessetes

AVIS: Aviat, Catàleg de les publicacions de l'Institut de la Llengua Catalana

Per a les comandes al engròs: Llibreria d'Antoni López, Rambla del Mig, número 20

OBRA NOVA

LLIBRE DEL CONVALESCENT

per **R. SURIÑACH SENTIES**

Un tom luxosament imprès, decorat per
en JUNCEDA i enquadernat a l'anglesa

Ptes. 4

OBRA NUEVA DE

Armando Palacio Valdés

**Años de juventud
del Dr. Angélico**

Un tomo

4 pesetas

SANTIAGO RUSIÑOL

“Gente Bien”

UNA PESSETA

Els Nàufreges

UNA PESSETA

AVIS: En l'edició popular de les obres d'En Rusiñol, s'augmenta transitoriament 25 cèntims per obra, per l'encariment del paper i demés primeres materies.

Aviat la novel·la picaresca de l'eminent
escriptor **SANTIAGO RUSIÑOL**

En Josepet de Sant Celoni

D'aquí pocs dies

HORES D'AMOR I DE TRISTESA

DE **ADRIÀ GUAL**

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

LA MODERNA CUSTODIA